

26.4.3

51b → 52b (משנה ב') (לאו אורח ארעא לאשתמושי בהו הדיוטא)

1. ותראו את שקוציהם ואת גלליהם עץ ואבן כסף וזהב אשר עמהם: דברים כז:טו
 2. פסילי אלהיהם תשרפון באש לא תחמד כסף וזהב עליהם ולקחת לך פן תוקש בו כי תועבת ה' אלהיך הוא: דברים ז:כה
 3. אבד תאבדון את כל המקמות אשר עבדו שם הגוים אשר אתם ירשים אתם את אלהיהם על ההרים ועל הגבעות ותחת כל עץ רענן: דברים יב:ב
 4. ואת חטאתכם אשר עשיתם את העגל לקחתו ואשרף אתו באש ואת אתו טחון היטב עד אשר דק לעפר ואשלף את עפרו אל הנחל הייך מן ההר: דברים ט:כא
 5. אורר האיש אשר יעשה פסל ומסכה תועבת ה' מעשה ידי תרש ושם בסתר וענו כל העם ואמרו אמן: דברים כז:טו
 6. לא תטע לך אשורה כל עץ אצל מזבח ה' אלהיך אשר תעשה לך: דברים טז:כא
 7. שפטים ושטרות תקן לך בכל שערך אשר ה' אלהיך נתן לך לשבטיך ושפטו את העם משפט צדק: דברים טז:ח
 8. ואת כל הכלים אשר הזניח המלך אחז במלכותו במעלו הכנו והקדשנו והנם לפני מזבח ה': דברי הימים ב כט:יט
 9. והסבותי פני מהם וחללו את צפוני ונבאו בה פריצים וחללוהו: יחזקאל ז:כב
 10. אבנים שלמות תבנה את מזבח ה' אלהיך והעלית עליו עולת ליקון אלהיך: דברים כז:
 11. ובנית שם מזבח לה' אלהיך מזבח אבנים לא תניף עליהם ברזל: דברים כז:

- I משנה ב' status of items found atop the idol
 - a If he found garments, money or vessels – מותר
 - b But if he found clusters of grapes, grain-wreaths or wine, oil or flour – or anything which is brought to ה' מזבח – אסור
 - i Source: vv. 1-2: עמהם (which includes wood and stone):: עליהם (only gold)
 - 1 Just as: עמהם must be an adornment to be considered תקרובת; so too עמהם (i.e. עץ ואבן) must be נוי
 - 2 Challenge: why not equate עליהם::עמהם to include everything?
 - (a) Answer: then no need to mention עליהם
 - 3 Challenge: money, garments and vessels may be נוי
 - (a) money: is in a money pouch around the idol's neck
 - (b) garments: are folded up atop the idol
 - (c) vessels: are turned upside down on the idol
 - 4 rule (ר' אסי בר חייא): anything inside of the "inner sanctum" is אסור – even water and salt; outside – only נוי
 - (a) And: in re: פער ומרקוליס, the קלקלין is meaningless
 - (i) Question: does this mean that all of the appurtenances must be נוי? Even פיעור is prohibited, certainly salt and water should be אסור
 - (ii) Rather: even outside the קלקלין, may be "mundane" and still be prohibited
- II משנה ג' using a garden of bathhouse dedicated to a deity
 - a Permitted: to benefit if we don't thereby help/support the cult
 - b If it was shared "ownership": may benefit, even בטובה
 - i אבני (version1): בטובה – means benefit of the priests → but may bring benefit to the devotees
 - ii אבני (version2): בטובה (in סיפא) – means benefit of others → may not benefit the priests in any case
 - 1 Note: version 2 supposes version 1, but version 1 would exclude version 2 and allow benefit since its co-owned
- III משנה ד' point of initiation of ע"ז
 - a A non-Jew's ע"ז is prohibited immediately (upon designation/fashioning); of ישראל – only after it is worshipped
 - i Note: this follows ר"ע contra ישמעאל ר"ע:
 - 1 אסור של ישראל, 4-5 per vv. 3 – ד' ישמעאל
 - (a) Note: v. 3 is about loci; but since they cannot become banned as per end of פסוק, must apply to כלים
 - (i) And: v. 3 juxtaposes the כלים with the gods → applies to ע"ז itself; only banned once they're נעבדים
 - 2 ד"ע v. 2 – as soon as it is formed, it is a "god": v. 5 (ושם בסתר) – only prohibited after he worships (בסתר)
 - (a) And: he interprets ה' תועבת ה' (v. 5) teleogically
 - (b) And: ר' ישמעאל interprets v. 2 to allow for a non-Jew to negate his god
 - (i) ד"ע infers that, as per שמואל, from resolution of contradiction within v. 2 (לא תחמוד...ולקחת לך)
 - (c) ד' ישמעאל uses v. 5 (ושם בסתר) to teach that ע"ז של ישראל requires burial
 - (i) ד"ע infers that from v. 6; comparison of אשרה to מזבח
 - 1. ד' ישמעאל uses that for homily about judges (&additional homily) via v. 7

IV Related queries

- a איסור ע"ז: if he welded a כלי for ע"ז – what is its status (assumption – he's asking about אסור immediately)
- i Note: question can only apply to ישראל ביד ישראל and according to ר"י who demands that it becomes אסור immediately –
- 1 Else: it would certainly not become אסור until it was worshipped
 - (a) Issue: do we infer משמשים משמשים (no איסור until used) or ע"ז from itself (אסור immediately)
 - 2 Challenge: then why ask about a welded כלי; ask about a new כלי
 - ii Rather: question is about טומאה ישנה in case of טומאה ע"ז (דרבנן)
 - 1 Did דרבנן extend the rule of טומאה ישנה to טומאה דרבנן
 - (a) Challenge: then let him ask about טומאה דרבנן as a general question
 - (b) Answer: this was the 2nd part of a question:
 - (i) Part 1: do they extend טומאה ישנה to טומאה דרבנן
 - (ii) And even if they don't: perhaps they do in case of ע"ז due to its severity – תיקון
- b (מר' ינאי) an offering made of food – can it become טהור when nullified (even though still אסור)?
- i Question: why not ask about כלים?
- 1 Answer: since כלים have טהרה במקווה, clearly their טומאה (due to ע"ז) can be nullified
- ii Question: why not ask about the idol itself?
- 1 Answer: that will obviously work, since the ע"ז itself can be nullified
- iii Clarification of question: we know that the איסור cannot be negated (per ר' גידל בשם רב, above)
- 1 But: does that irrevocability only apply to the איסור מה"ת, but perhaps the טומאה דרבנן is revoked? תיקון
- c בית המקדש (מרבית) may be used in Onias' temple (Helipolis – see מנחות יג:):
- i Note: only according to opinion that it was not a ע"ז
- ii Answer: prohibited – but רבי forgot the proof-text
- 1 Challenge (ריב"ש): v. 8
 - 2 דני: that reminded him – and they had interpreted v. 8 as meaning that they buried the כלים that had been wrongly used and sanctified new ones
 - (a) Suggestion: this is supported by tradition that buried מקבים stones of מזבח that was defiled by יוונים
 - (i) Rejection (פ"י): in that case, they found v. 9 to permit but
 1. Couldn't: break apart altar and use broken stones – v. 10
 2. Couldn't: hew stones – v. 11
 - a. Challenge: why not let the people take the stones for their own use (per v. 9)?
 - b. Answer: as opposed to use of הקדש money that got melted into some Roman coins – which they permitted (although they wanted to ban all of these coins, they weren't successful), in that case, the money was never used for גבוה; the מזבח had been used for גבוה so it was improper to let people take the stones for themselves